

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
„НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ”

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ
«ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»
для підготовки доктора філософії**

Розробила д-р соціол. наук, проф. Подольська Є. А.

Харків
2016

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Курс „Педагогіка та психологія вищої школи” має теоретико-прикладний характер і глибоку методологічну спрямованість.

Мета курсу: сформувати у аспірантів методологічні підходи до дослідження педагогічних і психологічних особливостей вищої освіти. Для досягнення цієї мети при вивченні курсу проводиться аналіз сучасної освітньої парадигми у двох аспектах: як соціокультурного явища і як чинника розвитку особистості. Досліджуються зміни і перспективи розвитку освіти у світовому співсуспільстві в умовах глобалізації, визначаються напрямки реформування вищої освіти в Україні, вивчаються інновації, що сприяють створенню освітніх стратегій, адекватних вимогам до сучасного спеціаліста. Особлива увага звертається на методику і методологію науково-дослідної діяльності.

Курс „Педагогіка та психологія вищої школи” включає *чотири основні модулі*:

1. Педагогіка вищої школи.
2. Психологічні особливості діяльності у вищій школі.
3. Методика викладання у вищій школі (з урахуванням завдань підготовки фахівців з бізнес-управління, референтів-перекладачів та соціологів).
4. Методологія і організація науково-дослідної діяльності.

При викладанні цього курсу особлива увага звертається на модернізацію освіти, на переорієнтацію вітчизняної вищої школи зі змістовно-знанієво-предметної парадигми на вироблення у особистості готовності і здатності до ефективної життєдіяльності в широкому полі різних контекстів, на здійснення педагогічного самоменеджменту.

На етапі зростаючої особистої автономії з високими ступенями свободи і оновленими смислами і принципами гуманізму новим змістом наповнюються ключові компетенції майбутнього фахівця: ціннісно-сміслова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, компетенція трудового самоудосконалення. Тому експлікуються проблеми психологічної діяльності у вищій школі та навчального менеджменту, комунікативні процеси у навчанні, інноваційні методики, сайєнтифікація навчального процесу. Робота по курсу „Педагогіка та психологія вищої школи” ведеться з урахуванням передового педагогічного досвіду, продуктивних технологій та методик, причому у контексті глобалізаційних та постмодернізаційних впливів на освіту, умов інформаційного суспільства.

Після вивчення курсу аспіранти повинні *знати*: основні концепції сучасної освіти; зміст, передумови і провідні тенденції її становлення; педагогічні і психологічні особливості стосунків викладача і студента; перспективи розвитку освіти в Україні; методологічні принципи науково-дослідницької діяльності.

Уміти: використовувати інноваційні педагогічні технології, спрямовані на розвиток спроможностей студентів; запроваджувати досвід європейських країн щодо розвитку Болонського процесу; використовувати методологічний потенціал категорій і принципів організації науково-дослідної роботи.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Розділи і теми курсу	Кількість годин			
	Разом	Лекцій	Семінірів	Сам. роботи
Модуль 1. Педагогіка вищої школи				
Тема 1. Освіта як складний соціальний феномен. . Вища школа як соціальний інститут. Закони, закономірності і принципи навчання	4	2		2
Тема 2. Основні механізми реалізації державної освітньої політики.	6		2	4
Тема 3. Якість вищої освіти. Культурні цілі, моральні цінності і стандарти освіти.	6		2	10
УСЬОГО (модуль 1)	22	2	4	16
Модуль 2. Психологічні особливості діяльності у вищій школі				
Тема 1. Психологія діяльності та навчальний менеджмент. Морально-психологічна атмосфера у педагогічному колективі.	2			2
Тема 2. Особливості діяльності, типологія особистості та педагогічна культура викладача.	12	2		10
Тема 3. Педагогічна майстерність: цілісність її структурно-функціональних компонентів.	4	2		2
Тема 4. Здатність педагога до інноваційної діяльності	4		2	2
УСЬОГО (модуль 2)	20	4	2	14
Модуль 3. Методика викладання у вищій школі (з урахуванням завдань підготовки фахівців з бізнес-управління, референтів-перекладачів та соціологів)				
Тема 1. Педагогічна дидактика. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі.	12	2		10
Тема 2. Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у ВНЗ. Технологія і техніка організації і проведення семінарів, консультацій, колоквіумів.	12		2	10
Тема 3. Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної роботи студентів. Дистанційне навчання.	12	2		10
Тема 4. Система організації науково-дослідницької роботи студентів. Система аналізу і оцінювання навчальних досягнень студентів.	12		2	10
УСЬОГО (модуль 3)	48	4	4	40
УСЬОГО	90	10	10	70

Модуль 1. Педагогіка вищої школи

Тема 1. Освіта як складний соціальний феномен. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі. Трансформації освітньої діяльності в умовах глобалізації. Дьюї, Дюркгейм, Мангейм, Вебер та ін. про завдання та функції освіти як соціального інституту. Вища школа як соціальний інститут. Закони, закономірності і принципи навчання.

Тема 2. Основні механізми реалізації державної освітньої політики. Стан і перспективи реформування вищої освіти в Україні. Організація педагогічного процесу у ВНЗ: реальний стан та можливості удосконалення.

Тема 3. Якість вищої освіти. Людинотворча функція гуманізації освіти. Ліцензування. Рівні акредитації ВНЗ. Типи навчальних закладів. Характеристика форм освіти. Післядипломна освіта. Освітньо-кваліфікаційний рівень. Бакалавратура, магістратура. Культурні цілі, моральні цінності і стандарти освіти.

Модуль 2. Психологічні особливості діяльності у вищій школі

Тема 1. Психологія діяльності та навчальний менеджмент. Морально-психологічна атмосфера у педагогічному колективі. Педагогічний процес як єдність розвитку, навчання і виховання. Психологічні особливості діяльності викладача ВНЗ. Професійно-педагогічне спілкування і типологія особистості викладача вищої школи. Особистісно орієнтоване педагогічне спілкування. Стили педагогічного спілкування. S–S стосунки у вищій школі в умовах постмодернізації.

Тема 2. Особливості діяльності, типологія особистості та педагогічна культура викладача. Професійні здібності педагога. Проблема здібностей, їх класифікація: експресивні, дидактичні, авторитарні, науково-педагогічні, перцептивні, комунікативні. Особистісні, організаційні, мажорні, психомоторні здібності викладача. Здатність до концентрації і розподілу уваги. Гностичні та конструктивні здібності. Стиль як форма відносин педагога і студентів.

Тема 3. Педагогічна майстерність: цілісність її структурно-функціональних компонентів. Професійні знання і професійна майстерність. Педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача. Техніка мови.

Тема 4. Здатність педагога до інноваційної діяльності. Розвиток креативних здібностей – основа становлення педагогічної майстерності.

Модуль 3. Методика викладання у вищій школі

Тема 1. Педагогічна дидактика. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі. Проведення педагогічної майстерні.

Тема 2. Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у ВНЗ. Технологія і техніка організації і проведення семінарів, консультацій, колоквиумів. Проведення педагогічної майстерні.

Тема 3. Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної роботи студентів. Дистанційне навчання. Проведення педагогічної майстерні.

Тема 4. Система організації науково-дослідницької роботи студентів. Система аналізу і оцінювання навчальних досягнень студентів. Проведення педагогічної майстерні.

Список літератури:

1. Андреев А. А. Педагогика высшей школы (прикладная педагогика): Учеб. пособие. – М., 2002.
2. Андриади И. П. Основы педагогического мастерства. – М.: Академия, 2005. – 160 с.
3. Боллюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: Компас, 2005.
4. Костаков Г. И. Научно-теоретические основы и методика гуманитарного исследования. – Х.: Изд-во НУА, 2004. – 284 с.
5. Кузин Ф. А. Диссертация. Методика написания. Правила оформления. Порядок защиты. – М.: Ось-89, 2001. – 300 с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – К.: Знання, 2005. – 485 с.
7. Лешкевич Т. Г. Философия науки: традиции и новации. – М.: Юнити, 2001. – 428 с.
8. Панковская П. Я. Методология научных исследований: Курс лекций. – Мн.: ООО “Информпресс”, 2002. – 175 с.
9. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / За ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2007.
10. Подольская Е. А. Психология и педагогика высшей школы :учеб. Пособие / Е. А. Подольская ; Нар. укр. акад. – Харьков : Изд-во НУА, 2011. – 316 с.
11. Подольська Є. А., Назаркіна В. М., Яковлев А. О. Освіта як чинник розвитку с особистості в соціокультурному контексті. – Х.: Золоті сторінки, 2002. – 326 с.
12. Подольська Є. А. Проблеми запровадження педагогічних інновацій у вищій школі / Є. А. Подольська // Проблеми освіти : науковий збірник. – Київ, 2014. – Вип. № 79. – С. 186–190
13. Подольська Є. А. Гуманітарні технології як інструмент гуманітарної політики / [Подольська Є. А.] // Соціальні технології: заради чого? яким чином? з яким результатом? : монографія / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечнікова. – Одеса, 2015. – Гл. 3.2. – С. 187–198
14. Подольская Е. А. Социология образования: объект, предмет, метод / Е. А. Подольская // Курс лекций по социологии образования : учеб. пособие для студентов вузов / Нар. укр. акад. ; под общ. ред. В. И. Астаховой. – 3-е изд., перераб. и доп. – Харьков : Изд-во НУА, 2014. – Разд. 1. – С. 8–41 (
15. Радаев В. В. Как организовать и представить исследовательский проект: 75 простых правил. – М.: ГУ ВШЭ; Инфра-М, 2001. – 203 с.
16. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Учеб. пособие. – М.: Академия, 2002. – 215 с.
17. Эхо Ю. Письменные работы в вузах. Практическое руководство для всех, кто пишет дипломные, курсовые, контрольные, доклады, рефераты, диссертации. – М.: Инфра-М, 2001. – 127 с.